

УДК 336.225.3

Лецих І.В.*молодший науковий співробітник сектора просторового розвитку
Інституту регіональних досліджень НАН України (Львів)*

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Розкрито концептуальні засади та досліджено основні характеристики економічної ефективності податкового контролю. Розроблено схему її оцінювання, яка, з-поміж іншого, включає механізм цього оцінювання. Розроблено та апробовано систему показників оцінювання економічної ефективності податкового контролю. З огляду на чинне вітчизняне законодавство та міжнародний досвід у сфері податкового контролю встановлено еталонні значення розроблених показників. Висвітлено основні проблеми та названо шляхи підвищення економічної ефективності податкового контролю¹.

К л ю ч о в і с л о в а : ефективність, економічна ефективність, податковий контроль, ефективність податкового контролю, адміністрування податків.

J E L : G280, H210, H260, H320

Постановка проблеми. У сучасних умовах обмеженості фінансових можливостей країни та необхідності інституціалізації нових економічних взаємовідносин держави в особі податкових органів і господарюючих суб'єктів зростає роль ефективного податкового контролю як важливого елемента процесу реформування системи адміністрування податків в Україні. Зокрема, актуальність питання підвищення ефективності податкового контролю зумовлена залежністю від ефективної системи податкового контролю умов для повномірного виконання податками своєї фіскальної функції – формування грошових ресурсів, економічного добробуту держави та її фінансової безпеки.

Узагальнюючи різні наукові підходи до визначення критеріїв ефективності державного фінансового контролю в цілому та податкового контролю зокрема, можна погодитися, що оцінювати ефективність податкового контролю доцільно за допомогою таких базових критеріїв, як результативність, дієвість та економічність. При цьому необхідність оцінювання саме економічної ефективності (економічності) перевіркою роботи податкових органів обумовлена потребою зниження кількості та обсягів правопорушень у податковій сфері, забезпечення стабільності надходжень до бюджетів усіх рівнів, підвищення фіскальної ефективності податкової системи зі збереженням стимулюючого потенціалу податкової політики щодо ділової активності та економічного розвитку держави загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Численні аспекти вивчення науково-практичних проблем податкового контролю знайшли своє відображення в низці праць українських і зарубіжних дослідників. Зокрема, концептуальні основи дослідження його ефективності та загальні засади її підвищення представлені у роботах таких дослідників, як А.Бірюков [1, с. 36–37], О.Доброскок [2, с. 160–180], М.Зюльманова [3, с. 35–37], Д.Куніцин [4, с. 72–73], С.Опенішев [5, с. 50–52], К.Проскура [6, с. 332] та ін. Однак дослідження існуючих теоретичних підходів до ефективності податкового контролю та методик її оцінювання крізь призму сучасних податкових трансформацій в Україні дозволяє виділити в них низку недоліків, зокрема: 1) відсутність комплексних методів оцінювання та системного моніторингу контроль-

¹ Публікацію підготовлено за виконання НДР "Оцінка перспектив розвитку метрополійних функцій обласних центрів Західного регіону України", № держреєстрації 0113U000105.

но-перевірочної роботи податкових органів, особливо з позиції її економічності; 2) застарілість і невідповідність сучасним вимогам функціонування податкової системи окремих нормативних значень показників оцінювання економічної ефективності податкового контролю; 3) однобока фіскальна орієнтованість податкового контролю, що виявляється у спрямованості останнього на нарощення обсягів донарахувань податків до бюджету без урахування причинно-наслідкових зв'язків ухилення платників податків від оподаткування.

Зазначене свідчить про беззаперечну актуальність подальшого дослідження підходів до економічної ефективності податкового контролю в системі адміністрування податків.

Постановка завдання. Метою статті є розвиток теоретико-методичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення економічної ефективності податкового контролю в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі завдання:

- розкрити концептуальні засади та узагальнити основні характеристики економічної ефективності податкового контролю;
- виявити та проаналізувати проблеми оцінювання економічної ефективності податкового контролю;
- розробити та апробувати методичний підхід до оцінювання економічної ефективності податкового контролю;
- обґрунтувати пріоритетні напрями підвищення економічної ефективності податкового контролю в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна наука вважає, що вперше в економічній літературі термін "ефективність" згадувався в роботах У.Петті [7] – одного із засновників класичної політекономії, та Ф.Кене [8] – засновника школи фізіократів. Проте вони застосовували цей термін лише в значенні результативності управління державного уряду і не досліджували як самостійну економічну категорію. У працях Д.Рікардо – відомого представника класичної школи політекономії термін "ефективність" уже набуває свого специфічного значення, яке, з погляду економіки, характеризує результативність конкретних дій. Термін "економічна ефективність" науковець розглядає як співвідношення результату до визначеного виду витрат [9, с. 53].

Економічна енциклопедія визначає економічну ефективність як досягнення найбільших результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці [10, с. 508].

Низка дослідників, зокрема Т.Гварліані та А.Палаткін, розглядають економічну ефективність як результативність економічної діяльності, економічних програм і заходів, яка характеризується відношенням отриманого економічного ефекту, до витрат факторів, ресурсів, котрий зумовив отримання цього результату, досягнення найбільшого обсягу виробництва із застосуванням ресурсів певної вартості [11, с. 78].

Беручи до уваги викладене, а також враховуючи такі принципи податкового контролю, як економічність і доцільність, вважаємо, що аналіз економічної ефективності податкового контролю дозволяє оцінити співвідношення донарахованих за результатами податкових перевірок зобов'язань і витрат на здійснення контролю. При цьому економічна ефективність податкового контролю є складовим елементом загальної ефективності контрольно-перевірочної роботи податкових органів і виражається певними критеріями і показниками.

Економічна ефективність науковцями, зокрема [2, с. 150–151; 5, с. 52; 11, с. 78], розглядається на макро- і мікроекономічному рівнях. У сфері оподаткування економічну ефективність податкового контролю, на наш погляд, доцільно розглядати на трьох основних рівнях:

- податковий контроль у масштабах держави – макрорівень;
- податковий контроль на рівні окремого територіального управління фіскальної служби – мезорівень;
- податковий контроль зі сторони платників податків – мікрорівень.

Нами побудовано схему оцінювання економічної ефективності податкового контролю (рис. 1). З-поміж іншого вона включає механізм оцінювання економічної ефективності податкового контролю, у якому визначено принципи, систематизовано методи та наведено джерела забезпечення економічної ефективності податкового контролю.

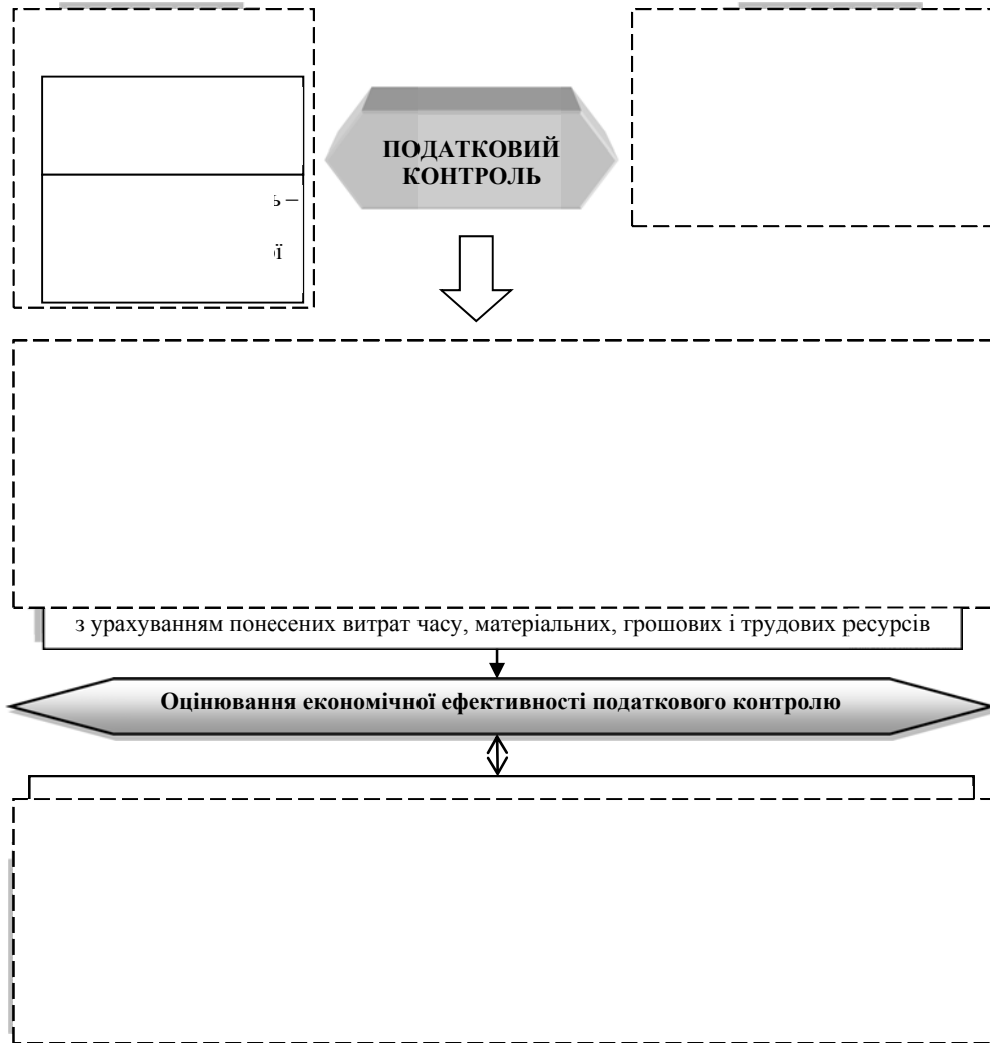

Рис. 1. Схема оцінювання економічної ефективності податкового контролю

Джерело: розроблено автором.

Цікавим є підхід до оцінки ефективності державного фінансового контролю (складовою якого є і податковий контроль) авторів [5, с. 50–52], які розрізняють народногосподарську ефективність та ефективність роботи органу фінансового контролю. На їх думку, економічна ефективність державного фінансового контролю характеризується:

- а) як складова народногосподарської ефективності:
 - обсягом повернутих до бюджету неправомірно використаних коштів,
 - поліпшенням діяльності органів контролю у частині економії при використанні державних коштів, підвищенням ефективності їх використання. Однак постає питання про можливість цифрового обчислення цієї складової економічної ефективності, що у підсумку може призвести до відхилення між фактичною та обчисленою ефективністю контрольно-перевірочної роботи;

б) як складова ефективності роботи органу фінансового контролю:

– відношення суми грошового виразу економічного ефекту від контрольної діяльності до витрат на утримання органу фінансового контролю. Запропонований підхід є важливим для оцінки економічної ефективності податкового контролю, однак: на наш погляд, показник "економічний ефект" досить загальний і вимагає обґрунтування та деталізації.

Для оцінювання ефективності податкового контролю авторами [1, с. 36–37] пропонується використовувати низку показників, зокрема: коефіцієнт виявлення податкових порушень за результатами камеральних перевірок, коефіцієнт проведення зустрічних перевірок, коефіцієнт спільних перевірок з правоохоронними органами тощо. Однак названі коефіцієнти носять узагальнюючий характер і не дозволяють оцінити економічну ефективність податкового контролю, адже не враховують витрат, понесених податковими органами на контрольні-перевірочні заходи, та не фіксують отриманий результат податкового контролю, наприклад, сплату/несплату до бюджету донарахованих сум податків і штрафних санкцій за результатами перевірок, забезпечення/незабезпечення повноти та своєчасності сплати податкових зобов'язань до бюджету тощо.

Податковими органами України оцінка податкового контролю проводиться на підставі використання обмеженого переліку кількісних показників [2, с. 160]:

- питома вага донараховань за результатами перевірок у загальній сумі податкових надходжень;
- кількість перевірок на одного інспектора;
- середня сума донараховань на одну перевірку;
- питома вага перевірок, що мають донарахування, тощо.

Утім, названі показники характеризують податковий контроль досить однобоко – з фіскальної точки зору. Крім того, наявні критерії дозволяють визначити лише результативність контрольні-перевірочної роботи без урахування економічної доцільності проведення заходів контролю.

Для узагальнюючої оцінки податкового контролю Міністерство із податків і зборів Російської Федерації використовує показники донарахованих платежів за результатами контрольної роботи в загальній сумі надходжень податків і зборів, співвідношення кількості виїзних перевірок з нульовим результатом до загальної кількості виїзних перевірок. Обчислення останнього показника характеризує, зокрема, якість податкового планування при оцінці податкових ризиків. Для аналізу інших показників використовується єдиний підхід – співвідношення результатів контрольної роботи до чисельності працівників [3, с. 35–37]. Недоліком такого підходу, на нашу думку, є надто висока фіскальна орієнтованість податкового контролю, спрямована на збільшення донараховань податкових платежів до бюджету. Крім того, у цьому підході не враховано можливість:

- оцінювання економічної ефективності перевіркової роботи, яке дозволило б проаналізувати співвідношення донарахованих за результатами податкових перевірок зобов'язань і витрат на здійснення контролю та дати відповідь на питання щодо доцільності проведення податкового контролю;
- отримання нульового результату в процесі податкового контролю, що, на нашу думку, є ймовірним і може свідчити про високу податкову культуру платників податків.

Дослідження методик оцінювання економічної ефективності податкового контролю, висвітлених у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, дозволило виділити в них низку недоліків, що зумовлює необхідність їх удосконалення і розробки нових показників задля якісного оцінювання економічної ефективності контрольні-перевірочної роботи податкових органів.

У табл. 1 запропоновано авторський методичний підхід до оцінювання економічної ефективності податкового контролю, основна мета якого полягає у врахуванні аспекту гармонізації взаємовідносин між платниками податків і податковими органами у процесі здійснення податкового контролю задля забезпечення підвищення ефективності адміністрування податків в Україні. На відміну від існуючих, у цьому

методичному підході, враховуючи чинне вітчизняне законодавство та міжнародний досвід у сфері податкового контролю, передбачено еталонні значення розроблених показників. Їх урахування при аналізі економічної ефективності податкового контролю дозволить податковим органам прийняти відповідні управлінські рішення щодо зниження навантаження контрольно-перевірочною роботою на бізнес.

Таблиця 1

Методичний підхід до оцінювання економічної ефективності податкового контролю

Показник	Формула	Еталонне значення
(1) Показник витрат податкових органів на проведення однієї перевірки ($B_{ДПСi}$), грн	$B_{ДПСi} = \frac{Q_{ni} * \overline{3/P_{li}} * 12}{K_{ni}}$ де i – кількість періодів; Q_{ni} – чисельність податкових інспекторів в i -му році, ос.; $\overline{3/P_{li}}$ – середньомісячна заробітна плата податкового інспектора в i -му році, тис. грн; K_{ni} – кількість перевірок, проведених податковими інспекторами в i -му році, од.	$B_{ДПСi} \rightarrow \min$
(2) Коефіцієнт загальної економічної ефективності контрольно-перевірочної роботи податкових інспекторів ($K_{ЕЕФ}$), од.	$K_{ЕЕФ} = \frac{C_i}{(\overline{3/P_{li}} * Q_{ni}) * 12 + B}$ де i – кількість періодів; C_i – сума фактично сплачених податкових зобов'язань до бюджету з донарахованих за результатами податкових перевірок сум в i -му році, тис. грн; $\overline{3/P_{li}}$ – середньомісячна заробітна плата одного податкового інспектора в i -му році, тис. грн; Q_{ni} – чисельність податкових інспекторів в i -му році, осіб; B – середньорічний обсяг витрат на утримання відділу податкового контролю (крім фонду оплати праці), тис. грн	$K_{ЕЕФ} < 1$
(3) Показник вартості робочого часу, витраченого суб'єктами господарювання при проведенні перевірок податковими інспекторами ($B_{рчи}$), грн	$B_{рчи} = \Pi_i * \overline{Q_s} * \overline{T_s} * \frac{\overline{3/P_{li}} * 12}{\overline{PД_i}}$ де i – кількість періодів; Π_i – кількість діючих підприємств, що перевіряються в i -му році, од.; $\overline{Q_s}$ – середня чисельність працівників, які відволікалися на перевірку на одному підприємстві в i -му році, осіб; $\overline{T_s}$ – середня тривалість перевірок на одному підприємстві в i -му році, робочих днів; $\overline{3/P_{li}}$ – середньомісячна заробітна плата одного працівника підприємства, залученого до перевірок (керівник, бухгалтер, фінансист тощо) в i -му році, тис. грн; $\overline{PД_i}$ – середня кількість робочих днів у місяці	$B_{рчи} \rightarrow \min$
(4) Частка витрат підприємств на податковий контроль в адміністративних витратах підприємства (f_i), %	$f_i = \frac{B_{рчи}}{P_i} * 100\%$ де i – кількість періодів; $B_{рчи}$ – вартість робочого часу, який суб'єкти господарювання витрачають при проведенні податкових перевірок; P_i – адміністративні витрати підприємств досліджуваної територіальної одиниці в i -му році, тис. грн	$f_i \rightarrow \min$

Джерело: розроблено автором.

Використання запропонованого методичного підходу (табл. 1) дозволить комплексно дослідити економічну ефективність контрольно-перевірочного процесу в Україні, виявити недоліки в діяльності контролюючих органів, назвати їх причини та розробити заходи для усунення. Його перевагами насамперед є можливість:

- застосовування на всіх рівнях управління органів контролю;
- кількісного параметричного дослідження економічної ефективності податкового контролю в динаміці.

Загалом при оцінюванні економічної ефективності податкового контролю доцільно застосовувати таке.

1. Показники та коефіцієнти аналізувати системно та в динаміці.
2. Розраховувати та порівнювати значення показників між податковими інспекціями, враховуючи показники донарахувань на одного податкового інспектора і фактично сплачених податків і зборів до бюджету з донарахуваних за результатами перевірок сум у розрахунку на одного податкового інспектора.

3. Здійснювати розрахунок запропонованих показників у розрізі галузей економіки, адміністративних областей тощо для їх подальшого порівняння, виявлення основних тенденцій, попередження дисбалансів у процесі здійснення контрольно-перевірочних заходів для забезпечення повноти та своєчасності надходжень податкових платежів до бюджету.

Складність вітчизняної податкової системи негативно впливає на діяльність підприємств і приватних підприємців. Загальний податковий тягар складається не лише з податків та інших обов'язкових платежів, але й з витрат на оплату часу працівників підприємств, пов'язаного з дотриманням податкового законодавства, здійсненням податкового контролю тощо. Тому, керуючись сформульованим методичним підходом (табл. 1), здійснимо дослідження ефективності податкового контролю з позиції економічності контрольно-перевірочної роботи (табл. 2) з метою пошуку організаційно-економічних механізмів її підвищення.

Таблиця 2

**Оцінювання вартості робочого часу, витраченого на податковий контроль
(на прикладі підприємств і податкових органів Львівської області)**

Показник	Роки							Відхилення	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013/ 2007	2013/ 2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вартість робочого часу, витраченого податковими органами на проведення однієї перевірки підприємств – юридичних осіб, грн/рік	443,3	491,9	541,0	495,6	430,4	553,4	592,2	148,9	38,8
Сукупна вартість робочого часу, що суб'єкти бізнесу – юридичні особи витрачають при проведенні податкових перевірок, млн грн/рік	9,1	9,9	6,4	6,3	8,4	5,7	7,3	-1,8	1,6
Середня вартість робочого часу, що витрачає один суб'єкт бізнесу – юридична особа при проведенні податкових перевірок, грн/рік	661,9	764,6	518,4	407,1	488,8	474,5	481,9	-180	7,4

Джерело: розраховано на основі авторського методичного підходу (див. формули (1), (3)) за даними: Плани та звіти роботи / офіс, сайт Територіального органу Державної фіскальної служби у Львівській області [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://lv.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/>

Оптимізація контрольно-перевірочної роботи органами податкового контролю Львівської області у 2013 р. вперше за останні п'ять років сприяла зменшенню кіль-

кості податкових перевірок суб'єктів господарювання – юридичних осіб (не враховуючи камеральних перевірок). Однак вартість робочого часу, витраченого органами контролю на проведення однієї податкової перевірки підприємств області протягом досліджуваного періоду характеризувалася тенденцією до зростання. Зокрема, у 2013 р. щодо 2012 р. значення названого показника зросло з 553,4 грн до 592,2 грн, що було зумовлено:

- по-перше, постійним зниженням чисельності податкових інспекторів (з 343 осіб у попередньому році до 301 особи у звітному);
- по-друге, зростанням кількості суб'єктів господарювання – юридичних осіб (з 32606 одиниць у попередньому році до 36284 одиниць у звітному році).

При цьому зазначимо, що кожна перевірка, проведена податковими органами України, у 2013 р. коштувала у середньому 649,6 грн, що більше, ніж у 2012 р., на 40,3 грн².

Вартість податкових перевірок для суб'єктів бізнесу, з-поміж іншого, залежить від загальних витрат робочого часу працівників бухгалтерської служби та його вартості. Досліджувані підприємства Львівської області при проведенні контрольно-перевірочних заходів органами податкового контролю у 2013 р. сукупно витратили 7,3 млн грн, що на 1,6 млн грн менше, ніж у 2012 р. (табл. 2). Тому середня вартість робочого часу, витраченого одним перевіреним податковими органами підприємством на зазначені заходи у звітному році, в середньому становила 481,9 грн.

Загалом зниження витрат вітчизняних суб'єктів бізнесу, понесених при здійсненні податкового контролю, можна насамперед пояснити активним використанням електронних сервісів для подання податкової звітності. Зокрема, рейтинг Doing Business 2013 відзначив Україну як країну, що у 2011–2012 рр. запровадила on-line подання податкової звітності для середніх і великих підприємств [12].

Так, використання електронних систем подачі податкової звітності дозволило усунути чималий документообіг, зменшити час і знизити витрати підприємств Львівської області на дотримання податкового законодавства. Наслідком цього стало зростання частки податкової звітності, поданої в електронному вигляді, у загальній кількості поданої податкової звітності. Зокрема, частка подання електронної звітності платниками ПДВ області у 2013 р. зросла щодо 2010 р. більш ніж у 2,5 рази (з 38,1% у 2010 р. до 98,1% у 2013 р.). Крім того, поступово переходять на звітування з використанням електронних цифрових підписів й інші категорії платників податків (насамперед це платники єдиного соціального внеску) [14]. Враховуючи, що представники бізнесу в розвинених країнах світу вже роками подають податкову звітність засобами телекомунікаційного зв'язку, вважаємо позитивною тенденцією зростання подання електронної звітності вітчизняними підприємствами. Податкові органи своєю чергою мають забезпечити ефективну діяльність on-line серверів для подання податкової звітності з використанням високоякісних систем безпеки.

Економічна ефективність податкового контролю тісно корелює з дієюю масово-роз'яснювальною роботою (коефіцієнт кореляції $R^2=0,73$), спрямованою на підвищення правової грамотності та поінформованості суспільства. Тому вважаємо за необхідне активізувати цей стратегічний превентивний метод податкового контролю, зокрема, шляхом:

- оперативного інформування платників податків з питань оподаткування;
- застосування індивідуального підходу у проведенні роз'яснень і консультацій для менеджменту підприємств;
- проведення системної профілактичної роботи серед потенційних платників податків;
- оформлення та постійного оновлення інформаційних стендів та профільного web-сайту з висвітленням основних напрямів і результатів контрольно-перевірочної та аналітичної роботи податкових органів.

² Розраховано на основі авторського методичного підходу (див. формулу (1)) за даними [13].

З метою формування інформаційно відкритого податкового середовища для реалізації підприємницького потенціалу в частині інформаційно-просвітницької роботи необхідно також доповнити наявні на порталі Державної фіскальної служби України електронні сервіси (станом на 20.11.2014 р. таких сервісів функціонувало 13) розділом "Податковий контроль" задля оперативного інформування платників податків про зміни у процедурних питаннях податкового контролю. Крім того, доцільно забезпечити оперативне оновлення інформації, розміщеної в Автоматизованій інформаційній системі "Дізнайся більше про свого бізнес-партнера" (раніше "Суб'єкти фіктивного підприємництва"), з метою уникнення ризиків ведення господарської діяльності для сумлінних платників податків при їх контактах з проблемними.

У контексті реформування системи адміністрування податків в Україні необхідно також забезпечити підвищення ефективності ризикоорієнтованої системи відбору платників податків до перевірок. У цьому контексті пропонуємо:

1) закріпити чіткі та прозорі механізми розподілу платників податків за ступенями ризику ведення бізнесу з метою уникнення безпідставно призначених перевірок;

2) посилити використання сучасних аналітичних інструментів проведення контрольної-перевірочної роботи, зокрема непрямого та превентивного контролю, що дозволить визначати приховану податкову базу і запобігти ухилянню від оподаткування.

Висновки. Оцінивши економічну ефективність податкового контролю на всіх рівнях вітчизняної податкової системи, а також на рівні суб'єктів бізнесу, можна охарактеризувати іміджевий статус України як держави на міжнародній арені, рівень податкової культури та дисципліни у суспільстві, податкового тиску, рівень легкості ведення бізнесу, корумпованості виконавчої влади тощо.

Так, оцінювання здійснення вітчизняного податкового контролю дозволяє зробити висновок про те, що за кількісними ознаками він характеризується тенденцією до покращення та наближення до європейського рівня. Зокрема, якщо у 2012 р. податковими органами України було проведено 8,1 тис. планових перевірок суб'єктів господарювання, то у 2013 р. – 5,1 тис. (-3,0 тис. перевірок). Крім того, у 2013 р. було проведено 33 тис. позапланових перевірок, що на 3,3 тис. менше, ніж за відповідний період минулого року, а також 71,4 тис. зустрічних звірок, що на 58,7 тис. менше, ніж за відповідний період 2012 р. Однак за якісними показниками вітчизняний податковий контроль значно відстає від європейських норм. Основними дивергентними факторами тут є відсутність партнерства між контролюючими органами і суб'єктами бізнесу, недостатня податкова культура та свідомість платників податків, недооцінка превентивних методів контролю, високе податкове навантаження, що зумовлює інституційні деформації і перекося щодо податкової культури, дисципліни і свідомості платників податків. Усунення чи хоча б мінімізація цих факторів є гострою необхідністю для підвищення ефективності адміністрування податків в Україні та забезпечення належних умов для розвитку вітчизняного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Бирюков А.И. О системе показателей для оценки эффективности налогового контроля / А.И. Бирюков, Н.В. Свиридова, А.В. Суворов // Налоговая политика и практика. – 2006. – № 1(37). – С. 34–37.
2. Доброскок О.В. Податковий контроль та його ефективність : навч. посіб. / О.В. Доброскок. – К. : Алерта, 2012. – 238 с.
3. Зюльманова М.В. О показателях эффективности функционирования налоговой системы / М.В. Зюльманова // Налоговая политика и практика. – 2005. – № 6. – С. 33–37.
4. Куницын Д. Методики оценки эффективности деятельности налоговых органов: виды, особенности, проблемы использования и пути совершенствования / Д. Куницын, Е. Синицына, Л. Худяева // Налог. – 2004. – № 3. – С. 69–47.
5. Опеньшев С.П. Теоретические и методологические основы оценки эффективности государственного финансового контроля / С.П. Опеньшев, В.А. Жуков // Бюллетень Счетной палаты РФ. – 2000. – № 1. – С. 44–53.
6. Проскура К. Комплексне оцінювання ефективності податкового адміністрування в Україні / К. Проскура // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – 2013. – Т. 14. – № 1. – С. 330–340.

7. Петти В. Трактат о налогах и сборах [Электронный ресурс] / В.Петти. – М. : Ось-89, 1997. – 111 с. – Доступный з : <http://kontrolni.narod.ru/8.htm>
8. Кенз Ф. Физиократы. Избранные экономические произведения [Электронный ресурс] / Ф. Кенз [и др.] ; пер. с фр., англ. и нем. ; предисл. П.Н. Клюкин. – М. : Эксмо, 2008. – 1199 с. – Доступный з : http://www.hse.ru/data/721/419/1241/A001_044-1.pdf
9. Рикардо Д. Сочинения : в пяти томах / Д. Рикардо. – М. : Госполитиздат, 1955. –Т. 1. –360 с.
10. Економічна енциклопедія : у 3-х т. – Т. 1 / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр "Академія", 2000. – 864 с.
11. Палаткин А.С. Оценка экономической эффективности гостиничных услуг / А.С. Палаткин, Т.Е. Гварлиани // Вестник СГУТиКД. – 2011. – № 2(16). – С. 78–83.
12. Офіційний сайт Doing Business [Електронний ресурс]. – Доступный з : <http://www.doingbusiness.org/>
13. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Доступный з : <http://sfs.gov.ua/>
14. Плани та звіти роботи / офіц. сайт Територіального органу Державної фіскальної служби у Львівській області [Електронний ресурс]. – Доступный з : <http://lv.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/>

Надійшла до редакції 06.12.2014 р.

Лещук И.В.

*младший научный сотрудник сектора пространственного развития
Института региональных исследований НАН Украины (Львов)*

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ НАЛОГОВОГО КОНТРОЛЯ В УКРАИНЕ

Раскрыты концептуальные основы и исследованы основные характеристики экономической эффективности налогового контроля. Разработана схема ее оценки, которая, среди прочего, включает механизм этой оценки. Разработана и апробирована система показателей оценки экономической эффективности налогового контроля. С учетом действующего отечественного законодательства и международного опыта в сфере налогового контроля установлены эталонные значения разработанных показателей. Вскрыты основные проблемы и названы пути повышения экономической эффективности налогового контроля.

Ключевые слова: *эффективность, экономическая эффективность, налоговый контроль, эффективность налогового контроля, администрирование налогов.*

I.Leschukh, Junior Researcher,

Institute of Regional Research, NAS of Ukraine (Lviv)

ECONOMIC EFFICIENCY OF TAX CONTROL IN UKRAINE

The paper deals with the conceptual framework and investigates the basic characteristics of the economic efficiency of tax control. Identified and analyzed the problem of evaluating the economic efficiency of tax control. The author provides a scheme of the evaluation of economic efficiency of tax control, which, among other things, includes a mechanism of evaluation. Developed and tested the system of indicators evaluating the economic efficiency of tax control. Based on the national legislation and international experience in the field of tax control, reference values of the developed indicators are defined.

The paper's basic problems and priorities are associated with increasing economic efficiency of tax control in Ukraine. Thus, in the theoretical and applied research, the author uses the following methods: systematic and dialectical method; logic synthesis, system analysis, comparison and synthesis method; economic-mathematical modeling; graphics method; correlation and regression analysis; and strategic analysis.

The paper's information base comprises the relevant laws and regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, Decrees of the President of Ukraine, regulations on taxation and tax regulations of the State Fiscal Service of Ukraine, operational information and data of annual reports of the Main Directorate of the State Fiscal Service in Lviv region, official materials of the State Statistics Committee of Ukraine; publications of international financial and fiscal institutions; works by leading domestic and foreign researchers on a wide range of socio-economic and financial problems; and the author's analytical calculations made in the course of the study.

Key words: *effectiveness, economic efficiency, tax control, efficiency of tax control, tax administration.*